

Motion till riksdagen 2005/06:U248

av **Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m)**

FN och folkrätten

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	4
4	Behovet av fortsatta FN-reformer	5
4.1	Principer	5
4.2	Utveckling	5
4.3	Fred och kollektiv säkerhet	6
5	FN-stadgan måste tolkas enligt dess intentioner	8
6	Stärk de mänskliga rättigheterna	10
7	Demokrati, rättsstat och ett starkt minoritetsskydd	11

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer tydlig viljeinriktning från den svenska regeringen i de viktiga FN-frågorna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen redogör för riksdagen hur regeringen ser på de nya typer av hot som det internationella samfundet står inför och behovet av FN:s fortsatta reformer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckling, fred, säkerhet och de mänskliga rättigheterna skall ses i ett sammanhang.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige tillsammans med andra EU-länder skall vara pådrivande i framarbetandet av FN:s konvention om internationell terrorism.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att icke-spridning och nedrustning alljämt skall vara en prioriterad fråga för Sverige och FN.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en fredsbyggande FN-kommission skall upprättas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett råd för mänskliga rättigheter skall upprättas i FN.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt skall engagera sig i FN:s demokratifond.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN:s toppmötesdeklaration mer tydligt borde ha berört kvinnornas roll för frihet och fred i konfliktdrabbade länder.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nya medlemmar av FN:s säkerhetsråd inte skall ges veto-rätt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det fortsatta FN-reformarbetet måste bygga på en stark övertygelse om vikten av demokrati, för att gagna utveckling och gemensam säkerhet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta kraft bakom folkmordskonventionens förpliktelse att förebygga eller undertrycka folkmord, kunna hantera situationer med folkfördrivning samt garantera individers säkerhet snarare än staters.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nu omsätta slutsatserna från FN:s toppmötesdeklaration om ”ansvaret att skydda” i praktiken.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i de fall en stat inte har förmågan eller viljan att efterleva sin skyldighet att skydda det egna landets befolkning, måste det internationella samfundet verka för ett sådant skydd, även inom staters territorium.

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige mer aktivt skall stödja civila och militära insatser för frihet och fred i världen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall bidra med relevanta och konkreta krishante-ringsinsatser i EU:s regi, men även fortsatt kunna delta i FN- och Nato-ledda insatser.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om folkmordet i Darfur i västra Sudan.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen skall ta initiativ för att öka pressen på både FN och EU att agera mer kraftfullt i konflikten i Darfur i västra Sudan.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige och EU i större utsträckning skall värna och fram-häva demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna vid kontakter med länder som Iran, Kina, Kuba och Zimbabwe.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige genom EU och FN skall vara pådrivande för att de mänskliga rättigheterna respekteras i Kina samt att Kina genomför re-former syftande till demokrati och rättsstat.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige och EU skall driva på för införande av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i Kuba.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om det internationella samfundets och då särskilt Afrikanska un-ionens ansvar att motverka fortsatt kleptokrati och främja en demokratisk utveckling i Zimbabwe.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige, EU och FN på ett mer kraftfullt sätt måste göra klart för den iranska regimen att dess uppenbara förakt för enskilda män-niskor är oacceptabelt.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige för egen del och tillsammans med EU:s andra med-lemmar bör delta i det ”democracy caucus” som har upprättats i FN.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i FN bör ta initiativ till en ländervis granskning av de mänskliga rättigheterna och demokrati, som årligen skall redovisas di-rekt i FN:s generalförsamling.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att frågor rörande minoriteters skydd förtjänar ökad uppmärk-samhet nationellt och internationellt.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att EU skall spela en allt större roll i Kosovo samtidigt som FN trappar ned sin närvaro.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Förenta nationerna står inför en av sina största utmaningar. FN:s struktur har inte förändrats för att anpassa sig till den utveckling som skett i världen sedan organisationens grundande 1945. Omfattande brott mot mänskligheten har skett, och det multilaterala samarbetet har ifrågasatts. Konflikterna i Kosovo, Rwanda och Irak är några av de mer tydliga exemplen från det senaste decenniet då det har varit uppenbart att internationell lag och rätt behövs. Dessa händelser är också talande exempel på bristande politisk vilja att i tid och gemensamt i FN värna de mänskliga rättigheterna. Världen har rätt att kräva att det skall finnas internationellt engagemang på platser samt i konfliktartade eller hotfulla situationer som vi inte kan förutse. Samtidigt måste FN och den globala rättsordningen kunna leverera på plats när en situation väl uppstår som kräver det internationella samfundets engagemang. Det handlar exempelvis om Iran, Mellanöstern, Sudan och västra Balkan.

Att FN måste förändras är alla överens om. Vad som skall göras råder det dock oenighet om. Det framgick inte minst vid det högnivåmöte som ägde rum i New York den 14–16 september 2005 då ledare från hela världen träffades för att diskutera hur världsorganisationen skall reformeras. Efter mycket vända blev en toppmötesdeklaration klar, som tyvärr snarare inringar de frågor som fortsatt finns att lösa än svarar upp mot de reformbehov som finns. Det mesta av reformarbetet återstår.

Sverige är ett litet land, men har genom sitt långa engagemang i FN och i internationella frågor en unik möjlighet att påverka reformarbetet. FN blir vad medlemsländerna gör det till. Det är därför angeläget med en mer tydlig viljeinriktning från den svenska regeringen i de viktiga FN-frågorna. När nu FN:s högnivåmöte är avslutat är det angeläget att blicka framåt och se till vad som behöver åstadkommas. Att nå fram till resultat oavsett innehåll är varken bra för FN eller för Sverige. Regeringens hållning att kompromisser är det viktigaste förhindrar riksdagen och frivilligorganisationer från att kunna diskutera den svenska synen på hur vi skall göra FN mer demokratiskt och effektivt.

Vi vill ha en tydlig och öppen diskussion om de nya typerna av hot som FN och det internationella samfundet står inför. Diskussionen bör centrera kring vilken roll FN skall ha i kampen mot internationell terrorism, spridning av massförstörelsevapen, organiserad brottslighet, regionala konflikter, men också fattigdom och infektionssjukdomar. Den bör även handla om vilken roll FN skall ha i relation till regionala organisationer, hur det internationella samfundet kan säkerställa att FN verkligen ingriper när det sker grova övergrepp mot civilbefolkningen i länder som Sudan samt hur FN kan bli bättre på att hantera svältkatastrofer. Vi vill därför att riksdagen begär att regeringen redogör för riksdagen hur regeringen ser på de nya typerna av hot som det internationella samfundet står inför och behovet av FN:s fortsatta reformer.

Vi anser att det internationella samfundet behöver öka sitt engagemang på den afrikanska kontinenten. Ingen annanstans är fattigdom och epidemier så utbredda och behovet av demokratiska reformer och säkerhetsbyggande så stort. Utan en positiv utveckling i Afrika kommer dels inte FN:s millenniemål att kunna uppnås, dels förtroendet för global samhörighet att svikta. Afrika

Fel! Okänt namn på

behöver övervinna kampen mot epidemier, där hiv/aids är den största utmaningen. Afrika behöver handel och öppna marknader, därför är WTO-mötet i Hongkong senare i höst avgörande för en friare världshandel. Afrika behöver fred, därför är den fredsbyggande FN-kommissionen så viktig. Afrika kommer att behöva mer utvecklingsbistånd, eftersom den extrema fattigdomen gör det svårt att på egen hand häva sig ur fattigdom och utanförskap. Afrika behöver bättre ledarskap, minskad korruption, mer demokrati och öppenhet med ekonomisk frihet. FN måste agera mer kraftfullt i kampen för de mänskliga rättigheterna. Vi kan inte blunda för en situation där tiotusentals människor varje månad dödas och lemlästas i länder som DR Kongo och Sudan. Det internationella samfundet kan inte blunda för förtryck i länder som Zimbabwe. Ett framtida FN måste öppet våga diskutera kopplingen mellan frihet, säkerhet och demokrati. Därför är inrättande av MR-rådet angeläget men också att det ges befogenheter och rätt mandat.

4 Behovet av fortsatta FN-reformer

Här nedan tar vi tematiskt upp de olika delar av FN-reformer som nu är aktuella och angelägna att kommentera. Utgångspunkt för våra referenser är slutdokumentet från toppmötet i New York, september 2005.

4.1 Principer

Vi välkomnar att toppmötesdeklarationen framhåller att utveckling, fred, säkerhet och mänskliga rättigheter skall ses i ett sammanhang. Det är dock bekymmersamt att medlemsstaterna vid toppmötet inte kunde enas om en definition av internationell terrorism. Den konvention om internationell terrorism som nu skall framarbetas är mycket viktig och Sverige bör tillsammans med andra EU-länder vara pådrivande i detta arbete.

4.2 Utveckling

FN:s millenniemål bekräftas, vilket är angeläget. Behovet av globalt ökat bistånd påtalas, liksom skuldavskrivningsinsatser och krav på gott styrelseskick. Vi välkomnar att omläggningen av utvecklingspolitiken, i den riktning som Sverige arbetat med utifrån den av riksdagen antagna Politik för global utveckling, kan skönjas, om än miljö- och klimatfrågorna inte är tillräckligt tillgodosedda. Moderaternas utvecklingspolitik behandlas mer utförligt i en separat kommittémotion.

Fel! Okänt namn på

4.3 Fred och kollektiv säkerhet

Det måste betraktas som ett stort svenskt bakslag att icke-spridning och nedrustning av massförstörelsevapen inte nämns. Icke-spridning och nedrustning skall alltså vara en prioriterad fråga för Sverige och FN. Riskerna för spridning av massförstörelsevapen i kombination med alltför lättillgängliga lager av minor och lätta vapen är alltför omfattande för att inte hanteras gemensamt och snarast.

Vi välkomnar att medlemsländerna vid toppmötet kunde enas om en fredsbyggande kommission, i syfte att bistå samhällen i övergången mellan krig och fred och för att säkra effektivare bistånd efter en konflikt. Nu återstår det så viktiga arbetet att definiera vilken funktion och vilka rapporteringsmekanismer som kommissionen skall ha. Vi menar att kommissionen bör lyda under generalförsamlingen och rapportera till säkerhetsrådet för sådant som är på säkerhetsrådets agenda, annars till generalförsamlingen/Ecosoc. Kommissionen bör storleksmässigt inte vara alltför omfattande. Med Sveriges erkänt goda erfarenheter och engagemang bör den svenska regeringen kunna spela en aktiv roll i detta arbete.

Det internationella ansvaret att skydda civilbefolkningen mot övergrepp är för första gången preciserat. Redan 1999 formulerade FN:s generalsekreterare Kofi Annan frågan till generalförsamlingen hur det internationella samfundet skall kunna finna en ny konsensus för rätten till humanitär intervention. *"If humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault on sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica – to gross and systematic violations of human rights that affect every precept of our common humanity?"*. I slutet av september 2001 överlämnade Gareth Evans and Mohamed Sahnoun från ICISS rapporten "The responsibility to protect". I rapporten slår författarna fast att ansvaret att skydda innefattar insatser dels för att förebygga och reagera, dels för att återbygga. Vi kan konstatera att FN-systemet ibland, i texter såsom de i rapporten om ansvaret att skydda, förmår att svara upp mot nya utmaningar. Det är nu viktigt att dessa principer och texter tillämpas i praktiken. Det är fortsatt en utmaning för det internationella samfundet att leva upp till sina förpliktelser, dvs. att agera och reagera för att skydda de befolkningar i världen som riskerar att utsättas eller som utsätts för grova och systematiska kränkningar mot de mänskliga rättigheterna.

Det är glädjande att ett råd för mänskliga rättigheter skall upprättas, i syfte att ersätta den så illa beryktade människorättskommittén, som med sin sammansättning många gånger direkt motverkat både FN:s trovärdighet och förmåga. Det är emellertid oklart vilket mandat, kvalificeringskrav och vilken funktion rådet skall ha. Att statsministern vid riksdagens frågestund den 21 september 2005 inte hade några idéer eller besked kring detta visar på den svenska oförmågan att driva viktiga ställningstaganden. Vi vill se ett MR-råd där medlemsstaterna kvalificerar sig, genom att själva garantera mänskliga fri- och rättigheter, och därmed kunna vara valbart av generalförsamlingen. Vidare anser vi att rådet bör vara jämställt med säkerhetsrådet och Ecosoc. MR-rådet bör ha långtgående befogenheter att utreda huruvida medlemsstaterna uppfyller mänskliga fri- och rättigheter. Människorättskommisarierna,

Fel! Okänt namn på

som är baserad i Genève, har fått en dubblad budget och förblir den viktigaste operativa delen i ett FN med tydligare krafttag för de mänskliga rättigheterna.

Vi välkomnar att Kofi Annans rapport, *"In Larger Freedom"*, pekar ut demokrati som en av de viktigaste reformpunkterna för en säkrare värld. Det är tydligt att FN:s roll som valövervakare inte är tillräcklig, och att demokrati är mer än fria val. För att säkra demokrati och rättsstat har USA föreslagit att FN upprättar en demokratifond. Indien, som är världens största demokrati sett till dess befolkning, är ett av de länder som är engagerade i fondens uppbyggnad. Både inom utvecklingsbistånd, den fredsbyggande kommissionen och via demokratifonden bör ökade insatser göras för att ge stöd till byggandet av rättsstat, med tillgänglig legal teknisk kompetensöverföring. Vi anser att Sverige aktivt skall engagera sig i FN:s demokratifond.

Liksom många organisationer med oklar ledning och stort inslag av byråkrati finns ökade risker för ineffektivitet. En organisation som FN, vilken hanterar avsevärda summor med uppenbart dålig uppföljning, har tidigare hemsökts av korruption och korruptionsrykten. Vi välkomnar därför tillsättningen av den svenska topp tjänstemannen Inga-Britt Ahlenius som chef för FN:s internrevision för att förbättra FN:s systemkontroll och revision. FN måste nu leva som man lär. Rapporter om sexuellt utnyttjande av fredsfrämjande personal och dåligt ledarskap kan inte tolereras och måste förebyggas.

Vi menar att toppmötesdeklarationen mer tydligt borde ha berört kvinnornas roll för frihet och fred i konfliktdrabbade länder. Handlingsplanen från kvinnokonferensen i Peking borde ha bekräftats. Vi förväntar oss att Sverige på ett konstruktivt sätt driver frågan om en jämnare könsbalans i FN-sekretariatet.

Reform av säkerhetsrådet var den fråga som flest aktörer och kommentatorer uppehållit sig kring, men där resultatet blev noll. Dessbättre blockerade inte frågan andra frågeställningar. Säkerhetsrådet behöver en bättre representativitet, som präglar dagens värld och befolkningar. Vi ser gärna en utveckling mot en vetofri kultur. Det är bekymmersamt att säkerhetsrådet många gånger blockeras av vetohot. Därför bör nya medlemmar av säkerhetsrådet ej ges veto. Vår uppfattning är också att nya medlemmar ej bör bli permanenta medlemmar, utan helst vara valda och rotera, med möjlighet att bli återvald för flera perioder.

FN styrs i dag enligt principen om en röst per medlemsland. Ett problem är dock att antalet demokratiska stater i världen fortfarande är i minoritet, och att bara fyra av tio människor lever i full frihet och demokrati. Det fortsatta reformarbetet måste därför bygga på en stark övertygelse om vikten av demokrati, för att gagna utveckling och gemensam säkerhet. Vi menar att FN:s egalitetsprincip bör utmanas, inte minst av statsministern som har getts i uppdrag av generalsekreteraren att samla ett antal stats- och regeringschefer för en referensgrupp. Att Egypten, som inte alltid genomför FN-reformer, ingår i denna grupp är inte bara häpnadsväckande utan kan också visa sig vara ett beklagligt misstag.

Fel! Okänt namn på

5 FN-stadgan måste tolkas enligt dess intentioner

I en alltmer global värld, där utbytet mellan människor och länder ökar, där ekonomierna är mer sammanflätade och information sprids snabbare, finns en ökad närhet och ömsesidighet mellan människor och folk. Det ställer högre krav på FN att fortsatt kunna upprätta lag och rätt i världen.

FN:s säkerhetsråd har det yttersta ansvaret för internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådets medlemmar har dock visat att de alltför ofta inte tar sitt ansvar att möta och hantera allvarliga internationella hot. Ett av de mer skrämmande exemplen utgörs av folkmordet i Rwanda. Den långsamma och otillräckliga reaktionen på folkmordet i Darfur i västra Sudan är det senaste exemplet på bristande politisk vilja.

När säkerhetsrådet står handlingsförlamat trots omfattande brott mot humanitär rätt måste det finnas möjligheter för det internationella samfundet att genomföra en humanitär intervention liksom var fallet i Kosovo. Denna regel har starkt stöd, men i samband med Natos bombningar av Jugoslavien har frågan ställts om det är acceptabelt att vetorätten också gäller ingripanden för att stoppa folkmord eller brott mot mänskligheten.

Ett sådant ingripande kallas för humanitär intervention och syftar till att möjliggöra användandet av militärt våld i en humanitär nödsituation i syfte att stoppa de mest extrema övergreppen mot de mänskliga rättigheterna. Denna rättsenliga humanitära intervention måste särskiljas från interventioner där humanitära skäl används som svepskäl för att dölja politiska, ekonomiska eller strategiska intressen.

Rätten till humanitär intervention har kritiserats av dem som tycker att FN-stadgans våldsförbud skall vara absolut – förutom FN-stadgans två undantag: militärt våld godkänt av säkerhetsrådet eller utfört i självförsvar. En sådan tolkning leder dock till det absurda resultatet att varje gång en permanent medlem i FN:s säkerhetsråd motsätter sig användandet av militärt våld för att stoppa ett folkmord förbjuds alla andra länder att agera. Vetorätten, en procedurregel, ställs därmed som ett högre rättsligt värde än de tusentals människor som kan komma att mista livet. Signalen är klar till hänsynslösa diktatorer och andra att med goda kontakter med någon av FN:s säkerhetsråds permanenta medlemmar kommer omvärlden att vara lamslaget när landet och dess befolkning skövlas.

Det är uppenbart att denna tolkning har stora brister. FN-stadgans våldsförbud kan inte tolkas i strid med stadgans övergripande ändamål. Vid sidan av fred står respekt för de mänskliga rättigheterna som ett av FN:s syften. Om det uppstår en konflikt mellan dessa två värden kan man inte bortse från det senare. Det skulle strida mot de ursprungliga intentionerna med FN-stadgan.

Det går också stick i stäv med utvecklingen av folkrätten som i många små steg lett till att individers mänskliga rättigheter idag i vissa fall är viktigare än statens suveränitet. Till exempel har ett stort antal människorättskonventioner satt gränser för hur stater kan agera gentemot sina medborgare; regler har utvecklats som har skapat möjligheter att reagera mot brott mot de mänskliga

Fel! Okänt namn på

rättigheterna och rätt har medgivits för alla stater att döma individer som är ansvariga för vissa svåra brott mot de mänskliga rättigheterna. Därtill har krigsförbrytartribunaler grundats för krigsförbrytelser och folkmorden i Rwanda och Jugoslavien och Internationella brottmålsdomstolen har rätt att döma ansvariga för bl.a. folkmord.

FN-stadgan och dess våldsförbud står inte i strid med denna utveckling. FN:s generalsekreterare Kofi Annan uttalade inför generalförsamlingen hösten 1999:

Inget i FN-stadgan omöjliggör ett erkännande av att det finns rättigheter bortom nationsgränser. Tvärtom, dess ordalydelse och anda är en bekräftelse av dessa grundläggande mänskliga rättigheter.

Det är hög tid att sätta kraft bakom folkmordskonventionens förpliktelse att förebygga eller undertrycka folkmord, kunna hantera situationer med folkfördrivning samt garantera individens säkerhet snarare än staters. FN-stadgan måste tolkas enligt dess intentioner. FN:s generalsekreterare Kofi Annan har sagt att ”precis som vi har lärt oss att världen inte kan ställa sig vid sidan när grova och systematiska brott mot de mänskliga rättigheterna sker, har vi också lärt oss att interventioner måste baseras på universella och legitima principer om de skall kunna åtnjuta stöd från världens folk. Den internationella norm som nu håller på att utvecklas, vilken tillåter intervention för att skydda civila från massiv slakt, kommer utan tvekan att ställa stora krav på statsamfundet.” Generalsekreterare Annan pekar på ett grundläggande folkrättsligt krav. En förändring i folkrättslig praxis kräver att en ny norm formuleras med brett stöd bland alla staterna.

I FN-rapporten ”The Responsibility to Protect” (Ansvaret att skydda) utvecklas generalsekreterare Annans resonemang och betonas staters ansvar att förebygga och eliminera massiva kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Rapporten utgör ett viktigt bidrag i den debatt som har förts inom det internationella samfundet de senaste åren och som delvis tillgodosågs i slutsatserna från FN:s högnivåmöte om hur respekten för och efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna kan stärkas. Det är nu viktigt att slutsatserna från toppmötesdeklarationen om ansvaret att skydda omsätts i praktiken. Suveräniteten och nationsgränserna får således aldrig överordnas människorätten och bli en sköld bakom vilken förtryck och brott mot de mänskliga rättigheterna kan accepteras. I de fall en stat inte har förmågan eller viljan att efterleva sin skyldighet att skydda det egna landets befolkning, måste det internationella samfundet verka för ett sådant skydd, även inom staters territorium.

Principen om ansvar att förebygga och eliminera massiva kränkningar av de mänskliga rättigheterna medför inte bara att nya normer behöver formuleras, utan förutsätter även att FN:s medlemsländer i praktiken kan infria detta ansvar. För svensk del måste vi t.ex. mer aktivt kunna stödja civila och militära insatser för frihet och fred i världen. I Afrika har miljontals människor dödat i regionala och interna konflikter sedan början av 1990-talet. Om Sverige skall spela en större roll i detta sammanhang krävs det att vi kan bidra med relevanta och konkreta insatser avseende förebyggande insatser, konflikthantering och medling i EU:s regi, men även i FN- och Natoleda insatser.

Fel! Okänt namn på

Den utdragna konflikten med folkmordet i Darfur i västra Sudan, som medför att befolkningen fortsatt lever i en humanitär katastrof, är ett av de senaste exemplen på det internationella samfundets passivitet. Den svenska regeringen skall därför ta initiativ för att öka pressen på både FN och EU att agera mer kraftfullt. Afrikanska unionen (AU) har en viktig roll för en fredlig utveckling i Afrika, men klarar inte att på egen hand hantera konflikten i Darfur. För framtiden krävs det att AU:s medlemmar visar att de kan leva upp till de stolta mål som AU har uttalat. AU måste agera kraftfullare mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Afrika och aktivt förhindra de olika konflikter som afrikanska stater är inblandade i.

6 Stärk de mänskliga rättigheterna

Främjande av de mänskliga rättigheterna skall utgöra en integrerad del i all utrikes- och säkerhetspolitik. Sverige och EU skall i sina förbindelser med andra länder och i FN i större utsträckning värna och framhäva demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna som grund för samhällelig utveckling. Det gäller inte minst i Sveriges och EU:s relationer till Kina, Kuba, Zimbabwe och Iran med deras allvarliga brister i respekt för de mänskliga rättigheterna.

Kinas regim har kombinerat det kommunistiska förtrycket mot den egna befolkningen med okontrollerade marknadskrafter där människors vardag präglas av profit och avsaknad av rättstrygghet. Tillväxten i Kina är enastående i sitt slag, men samtidigt ökar klyftorna mellan rika och fattiga mer än på något annat håll i världen. Sverige måste därför genom EU och FN vara pådrivande för att de mänskliga rättigheterna skall respekteras i Kina, samt att Kina genomför reformer syftande till demokrati och rättsstat.

Isoleringen av Kuba har troligen bidragit till att landet fortfarande styrs av en kommunistisk diktatur. Samtidigt är det helt avgörande att utökade kontakter och samarbete med Kuba under inga omständigheter får bidra till att legitimeras förtrycket. Istället måste Sveriges och EU:s roll vara att driva på för införande av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i Kuba.

Zimbabwes diktator Mugabe har i rask takt tagit landet från fattigdom till total misär, och alla former av opposition underkuvas. Det internationella samfundet och då särskilt Afrikanska unionen har ett stort ansvar för att motverka fortsatt kleptokrati och främja en demokratisk utveckling i landet.

Iran är i en klass för sig när det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna. Trots att Iran har ratificerat konventionen om medborgerliga politiska rättigheter; konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter; konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering samt konventionen om barns rättigheter, fortgår kränkningarna mot enskilda människor. Den enskilde har små eller inga möjligheter att skydda sig i Iran. De grymma bestraffningar som utdöms i guds namn enligt "sharia" gäller t.ex. vid brott relaterade till sex och otrohet eller rikets säkerhet. Det är hög tid att Sverige, EU och FN på ett mer kraftfullt sätt gör klart för regimen att dess uppenbara

förakt för enskilda människor är oacceptabelt. EU måste tillsammans med USA utarbeta en strategi för hur FN skall agera om Iran bryter mot icke-spridningsavtalet.

Inom ramen för Sveriges fortsatta internationella arbete bör Sverige för egen del, och tillsammans med EU:s andra medlemmar, delta i det ”democracy caucus” som har upprättats i FN. Denna grupp verkar för att samordna demokratiska staters arbete inom FN gällande frågor såsom demokratiutveckling och mänskliga rättigheter. En sådan samordning kan leda till att FN kan agera mer slagkraftigt mot övergrepp av de mänskliga rättigheterna och förtryck i alla former, oavsett om det sker i Iran, Kina, Kuba, Zimbabwe eller andra länder.

Inrättandet av ett råd för mänskliga rättigheter samt inrättandet av den internationella brottmålsdomstolen är båda steg i rätt riktning för att värna människors frihet och säkerhet. Ytterligare ett steg i rätt riktning vore att uttryckligen inbegripa de två principerna om demokrati och mänskliga rättigheter i FN:s millenniemål att nå en halverad fattigdom i världen år 2015.

Att FN:s länderteam fått i uppdrag att tydligare främja de mänskliga rättigheterna är positivt. Likaså förslag om att frågor om mänskliga rättigheter tydligare skall beaktas i resolutioner om fred och säkerhet, liksom att dessa frågor skall beaktas i beslutsfattande och diskussioner på alla håll inom FN-systemet.

Ett vanligt förekommande problem är annars att länder inte ansluter sig till internationella konventioner, eller vilket är vanligare, att åtagna förpliktelser i dessa inte uppfylls. Det finns en rad ideella organisationer som gör ett mycket värdefullt arbete när det gäller att övervaka och i ländervisa rapporter redovisa läget om de mänskliga rättigheterna och demokrati. Det är nu dags att också FN:s generalförsamling varje år får en utförlig rapport med redogörelser om läget beträffande de principer som organisationen själv är grundad på. Sverige bör i FN ta initiativ till att en ländervis granskning årligen redovisas direkt i generalförsamlingen. Därmed tydliggörs vilka länder som bryter mot principerna. Vi noterar att ett enigt utrikesutskott har ställt sig bakom detta förslag.

7 Demokrati, rättsstat och ett starkt minoritetsskydd

Diktaturregimer är ett problem i sig, men också den underutveckling som det totalitära förtrycket av den enskilde medborgaren leder till. Avsaknad av demokrati och rättsstat ger grogrund för det missnöje och den vanmakt som medborgarna känner och som fundamentalister och terrorister kan utnyttja. Ett förtryck som drabbar människor och minoriteter får aldrig skyllas på eller ursäktas av föreställningar om kulturell tradition eller religionens krav. Sverige och EU:s övriga medlemsländer har inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ett ansvar för att gemensamt och enskilt agera med detta som grund.

Fel! Okänt namn på

Länder som inte förmår skydda sin egen befolkning och regimer som till och med bedriver terror mot den egna befolkningen är ett sedan länge försummat problem. Även i de fall där det internationella samfundet har ingripit med humanitär intervention eller på annat sätt bidragit till diktaturers upplösning och fall, saknas modeller för nyuppbyggnad av en fungerande stat. Det krävs inte bara formell demokrati på alla beslutsnivåer, utan fastare former för att stimulera framväxten av en rättsstat med fungerande polis, domstolar och fängelse samt civilrätt och skydd för egendom. Utan en fungerande rättsstat försvaras utländska investeringar med fortsatt förfall under förment demokratiska former.

Etnisk och religiös tillhörighet har genom historien gett upphov till konflikter och förtryck. Med framväxten av nya stater, ett utvidgad EU och pågående diskussioner kring olika befolkningsgruppers representation i Afghanistan, Iraks nya konstitution och statusfrågan i Kosovo ökar fokus på minoriteters skydd. Vi anser att frågor som dessa förtjänar ökad uppmärksamhet, såväl nationellt som internationellt.

Vad gäller Kosovo så välkomnar vi att EU förväntas spela en allt större roll samtidigt som FN trappar ned sin närvaro där. Förhoppningen är att under året inleda en process som kommer att avgöra Kosovos framtida status. Detta förutsätter att Kosovos ledarskap gör fortsatta framsteg gällande de av FN fastlagda kriterierna som skall säkra ett multietniskt samhälle, demokrati och marknadsorientering samt fortsatt integration i europeiska strukturer. Hur statusprocessen kommer att se ut är inte fastställd, men tydligt är att ett avgörande måste ske mellan Belgrad och Pristina och en varaktig lösning måste garantera långsiktig regional stabilitet.

Statusfrågan brådskar, eftersom ett uteblivet ställningstagande riskerar att uppmuntra extremister i alla läger att ta saken i egna händer. Den serbiska minoritetens rättigheter måste skyddas, samtidigt som det finns områden med serbisk majoritet där minoritetsskyddet istället måste gälla albanerna. Dessutom behöver den romska minoriteten skydd i hela Kosovo.

Efter oroligheterna i mars 2004 har betydande insatser gjorts för att främja återvändande till Kosovo. Dock återstår mycket arbete, såväl i politiska insatser som i konsolidering mellan människor gällande minoriteters skydd och delaktighet i Kosovos framtid. En ökad EU-närvaro och EU:s grannskapspolitik är välkommen och kan inge framtidshopp och drivkraft i reformarbetet.

Stockholm den 3 oktober 2005

Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

Göran Lindblad (m)

Björn Hamilton (m)

Rolf Gunnarsson (m)

Göran Lennmarker (m)

Ewa Björling (m)

Karin Enström (m)

Henrik S Järrel (m)